

ZENE

.....

Lányi Ernő

I.

Ködös, didergető márciusi nap volt, eső szitált a lehúzott redőnyök között haladó gyászmenetre, hangzógott a lehajtott fejjel, lassú léptekben menetelő sokezerfőnyi tömeg felett s hirdette reményt, hitet vesztett belső lázadásukat, amiért még elárvultabbak, még lesújtóbban, kétségbeejtőbben elhagyatottabbak lettek. Megérteni, felfogni nem lehetett, hogy az élet és halál törvénye kiszakította közülünk. Leánya a messze Moszkvában azt írta: Az én apám nem halt meg. Csengő, bongó, zengő dalokban él...

És amint ott álltunk a nyitott sír körül, amelyből a keresztberakott gerendák alól a friss tavaszi föld szaga áradt, s köröskörül a márciusi temető kopársága veszett bele a szitáló eső ködfüggönyébe, az ezernyi arcon összefolyt a könny és az eső, ezernyi torkot sírás fojtogatott. A felhőfátyolba burkolt ég alatt közénk lopakodott az alkonyat, az örök fény világosságát szólító papi szó már régen elhalt. Baráti szónok torkán fuldokolt a szó, a könny, és lassan előlépett egy csoport. Egyszerű ruhájú, kérges, kemény kezű emberek. Szemükben szerelet égett, erő tüzelt, dac lángolt. Szívükből fakadó mély sóhaj-tással fakadt fel ajkukról a dal, hogy elbúcsúzzanak tanítómesterüktől:

*Régi nóta, híres nóta cseng fülemben
Régi cigány, híres cigány hegedülte
Ahány legény, ahány leány, mind dalolta
Beh szép is volt az a nóta, az a nóta.*

*Régi nóta, híres nóta elfeledve
Régi cigány, híres cigány eltemetve.
Nincs ki húzza, nincs ki járja, más a nóta
A világ is más azóta, más azóta.*

Ez az énekkar volt Lányi Ernő utolsó alkotása. A politikai életben akkor újonnan jelentkező erő, szervezet hívta életre akkor, amikor Magyarországon a tanácsköztársaság összeomlott már, a hatalmaskodók nálunk is erőre kaptak és a munkásság mozgalma kultúrszervezeteken keresztül folyt, fejlődött tovább. Az énekkar vezetésére Lányi Ernőt kérték fel. Lányi Ernőt, aki a maga zárt zenei világában élt, de fia, leánya, veje ott harcolt a tanácsköztársaság viharában. És élete alkonyán a zenei világba zárkozó dalköltő elvállalta, s szeretettel csinálta; kótát nem ismerő munkásokat tanított kótára, összeválogatta a legjobbhangúakat, jeligét írt dalárdájuk számára:

*A munka nemesít,
A munka lelkesít
Munka után a dal, mely felüdít.*

Amikor pedig kihullott kezéből a karmesteri pálca, ez a munkásdalárda jött el, hogy elbúcsúzzon tőle. A szitáló esőben, márciusi koraalkonyatban

szállt a dal, s hirdette, hogy... ha lassan, árván völgyekbe bágyad is a bércekre zengő induló, a dal és az élet egyszer mégis csak feljut a bércekre.

2.

Budapesten született. Apja zenei érdeklődése nyomán benne is már egészen korán jelentkeztek a zenei hajlamok és nem sokkal azután, hogy négyéves korában, 1865-ben Bécsbe költöztek, megkezdte a tanulást.

Hamarosan elfelejtett magyarul, Münchenbe került, Wüllnernél és Rheinbergnél, az akkor legkiválóbb müncheni tanároknál tanult és zongoraművészek készült. S talán éppen így jutott eszébe, hogy magyar és hogy visszatérjen Magyarországra. A zongoraművészet egén akkor már Liszt egyeduralkodó volt. De Liszt Ferenchez csak Weimarban vagy Budapesten férközhetett, Weimarba a gazdagok jutottak el. A fiatal zongorista pedig szegény volt. Házament hát Budapestre, ahol született, az Országos Zeneakadémiára iratkozott be és nem sokára jelentkezett Lisztnél. A bemutatkozása azonban nem volt szerencsés.

Egyik első műveivel állított be. Kissé elkapatott volt a budapesti környezetben. Müncheni művészlevegőt hozott magával, s azt az emléket, hogy hat éves kora óta nyilvánosan szerepelt. Rögtönzéseivel keltett nagy feltűnést. Tökéletesen utánozta a nagy zeneszerzők stílusát, s ezek a rögtönzések fejlődtek ki benne úgy, hogy megszülettek első kompozíciói is. Tanulni nem szeretett és a sok nyilvános szerepléstől nem is jutott rá elég ideje. Szülei felhasználták csodagyerek-képességeit, vitték körül egész Európában. Bátyja már akkor Párisban egyetemi magántanár volt, ő maga mindenütt nagy sikert aratott. S amikor most Lisztnél jelentkezett, nem akart pusztán zongoraművészi képességeivel bemutatkozni. Egy gyászindulót vitt magával, hogy bemutassa.

A gyászinduló, mint minden induló üteme a menetelés páros üteméhez alkalmazkodik, kétnegyedben vagy négynegyedben van. Liszt rápillantott Lányi Ernő gyászindulójára és hangosan elnevette magát. Szokott gunyoros módorában csúfolódott és nyomban leült. Lejátszotta a gyászindulót — keringőnek. Mert az induló háromnegyedes ütemben, a keringő ütemében készült.

Liszt kinevette és Lányi Ernő súlyos kétségekkel, elgyötörtten ment el tőle. Tizennégy éves volt mindössze, de a csalódás sokkal súlyosabban hatott rá, mint Liszt gondolhatta volna. Hiszen volt ennek a gyászindulónak egy különlegessége, amiért súlyos hibája ellenére is érdemes lett volna figyelni rá. Jellegzetesen magyar stílusban íródott, a magyar műzene stílusában és Lányi Ernő ezért is fordult vele Liszthez, a magyar rapszódiai alkotójához. De csak gúnyolódást kapott, ami mindörökre nyomokat hagyott benne.

Mint hogy az ének mindenkor érdekelte és lassanként kinőtt abból is, hogy csodagyerekként szerepeljen, a színházi zenéhez menekült. Tizenhétéves korában már színházi karnagy állást kapott és nem sokkal később Budapestre került, az Operaházhoz, korrepetitornak, az énekkar és az énekesek betanítójának. Itt érte azután a második súlyos csalódás. Az operai karnagy akkor Gustav Mahler, a nagy német zeneszerző volt, akihez hasonlóan gromba karnagyot alig ismert a zenetörténelem. Szokása volt, hogy ha minc-harmincöt zenekari próbát is tartott egy-egy operából. A próbák alatt az egész operai személyzetnek készenlétben kellett állnia és mivel maga már kívülről dirigált minden művet, megkövetelte segéderőitől, a korrepetitoroktól is, hogy a be-tanult művet a legapróbb részletekig tökéletesen ismerjék. A legkisebb hibáért szélsőségesen durván támadt zenészeire és a még alig húszéves Lányi Ernőt, éppen mert tehetségesnek tartotta, különös erőszeregettel szidalmazta.

A fiatal zeneszben azonban az első csalódás után ez a módszer nem dacot keltett, nem volt rá nevelő hatással. Ellenkezőleg, meggyűlöltette vele az operát, az egész műfajt. És Lányi Ernő elment Székesfehérvárra, majd Egerbe — egyházi karnagnak.

3.

Élete végéig egyházi karnagy maradt, később még Szabadkán is. Szerette az egyházi zenét, de ez alkotásra nem ösztönözte. Az akkor kialakuló magyar élet és a színház sokkal erősebb hatással volt rá. Operazenét, színházi zenét nem irt, gyűlölte. Az egyházi zenébe nem tudta belevinni egyre inkább elhatalmasodó magyar érzéseit. És első megjelent műve, Cantata című gyűjtemé-

nye még inkább a szorgalom és igyekezet alkotásait tartalmazta. Vegyeskarrá írt egyházi énekeket gyűjtött össze ebben a füzetben. De csak tehetsége csillant ki belőlük. Igazi ereje nem. Arra még jó volt, hogy elnyerje velük felettes egyházi hatóságai kegyét. Regensburgba küldték, hogy befejezze tanulmányait. De mire az ottani egyházi zeneiskolát bevégezte, kialakult zenei hajlama. Csakhogy ez nem az egyházi, hanem a világi zene felé vitte.

Mire visszatért Egerbe, már inkább Gárdonyi Géza barátsága vonzotta vissza. És a szerelem. Ebből a kettőből alakult ki Lányi Ernő egyéni művészi útja, született meg az igazi magyar műdal. A magyar dalok addig nagyobbára a cigányos modorban feldolgozott népdal jellegéhez ragaszkodtak. Liszt végzetes tévedése, hogy ezeket a dalokat fogadta el és hirdette igazi magyar daloknak, éppen Liszt súlyos egyénisége révén úrrá vált az egész magyar zenei élet felett. Erkel az operazenében tisztább magyar stílust érzékeltetett. De arra nem vállalkozott senki, hogy a felületes kultúrájú, akkor kialakuló magyar polgárságnak megmutassa, hogy az érzelgős, magyaroskodó dalok nem magyar dalok. A népszínművek és ezek nyomán, vagy ezzel összefüggésben az állami érzések divatja járt. Akik írtak magyar stílusban műdalokat, gondosan eltitkolták, nem is mertek kiadónál jelentkezni velük, hanem nótákrekedett belőlük.

Elsőnek Lányi Ernő jelentkezett ezekkel a műdalokkal. Magyar dalok voltak, jellegükneél fogva keletesebb álltak a nótá stílusához, mint a népdalhoz és Lányi Ernő akkor még nem is volt tisztában a különbséggel. Csak ösztönösen érezte, hogy a színpadra szánt nóták csak magyarok, de nem magyarok. Hogy mi az igazán magyar dal, azt nem tudta pontosan. De magyar stílusú igazi művészi dal még nem volt, olyan dal, amit nemcsak úri mulatságokra szántak, hanem hangversenyekre, értékesebb zenei szórakozásra úgy, mint a nagy német és olasz dalköltők műveit. Ezt a dalt Lányi Ernő teremtette meg — magyar stílusban.

És ugyanígy a legelső között volt, akik az úgynevezett dalárdastílus helyett igazi zenét alkottak az énekkarok számára. A dalárdastílus játékoság, felületesség; a nótázás egy változata. Szinte egész énekkar együttes nótázgatása, mélyebb zenei tartalom és érték nélkül. Azok a dalárdakarnagyok teremtették meg, akik bűvészkedni akarták, hogy elkápráztassák a közönséget. Lányi Ernő azonban ízlésével összegegyeztetetetlennek tartotta ezt a fajta zenélgétezt. Igazi érdeklődése — noha sokszáz dalt és zongoradarabot, sok-sok kamazene-művet írt — a karének felé vonzotta. De igazi zenét, tartalmas, mély-séges művészetből fakadó zenét alkotott az énekkarok számára és ezzel rákényszerítette a többi magyar zeneszerzőt is, hogy felhagyjon a dalárda-stílussal.

Lényegében hát Bartók és Kodály későbbi kutatásainak és munkásságának útját egyengette anélkül, hogy tudatosan szándékában lett volna és anélkül, hogy maga valaha is kereste volna ezt az utat. De művészi ízlése erre vitte, s megalkuvásokat csak nagyon ritkán engedett meg magának. Az egyik ilyen megalkuvásból született meg különben világszerte népszerű, több nyelvre lefordított dala:

Minek a szőke énnékem

Fiatal családapa volt, tele a négy gyerek eltartásának gondjaival, házbérgondokkal. Egy füzetre való új dalt szedett össze és elvitte a kiadóhoz. Szépek voltak a dalok, tetszettek is a kiadónak. De nem akarta vállalni. Pénzt sem dott rájuk.

— Valami sláger kellene — mondta. A szó: sláger, akkor jött divatba. A fiatal Lányi sem a szót, sem a műfajt nem szerette. Nem szerette azt, hogy az utca színvonalához mérjék a zenei művet, sekélyes, érzelgős, könnyen népszerűvé váló műveket adjanak ahelyett, hogy az utcát nevelnék magasabb színvonalra. De a házbérnegyed veszedelmesen közel volt, kellett a pénz. Elkeseredésében beült a kiadó zeneszobájába és kapásból megírta a Minek a szőke énnékem című dalt.

— Nem szőkére, vagy barnára gondoltam — mondta később, ha külföldieknek sikerült nagynehezen rávenniök őt arra, hogy ezt a gyűlölt dalát eljátsza — hanem arra, hogy „minek a szép dal énnékem, ha a házbért nem fizethettem“.

De a kiadó meg volt elégedve. Átvette a füzetnyi dalt és pénzt is adott. Nem sokat, nem annyit, amennyit ő maga ezen az egyetlen dalon megke-resett. Csak annyit, hogy Lányi Ernő elsején kifizethette a házbért. A dalt azonban gyűlölte és ha játszotta, a kíséret basszus-hangját mindig ököllel ütötte le. Lehet, hogy az ökölütést a kiadónak szánta.

4.

Negyvenéves korában Miskolcon az országos hírnevű zeneiskola igazgató-jává választották. Akkor már Lányi Ernő is országos hírnevű volt. Számos pályadíjat nyert, dalárdái az ország legjobb énekkarai között állottak, fővárosi énekkarokkal vetélkedtek, műveit országszerte játszották, nemzetközi dalpá-lyázatokon is díjakat nyert. S az egyre inkább általánossá váló karének kor-szakában elképzelhetetlen volt olyan magyar dalárdai műsor, amelyen Lányi Ernő műve nem szerepelt.

Hírveve eljutott Szabadkára is. Szabadkán rokonai is voltak, a Brenner gyógyszerész-család, a Kosztolányi tanár-család. S amikor Gaál Ferenc halá-lával a szabadkai zenei élet válságba jutott, az akkor már országos hírű fiatal zenészt hívták meg vendégszereplésre. Díszhangversenyre készültek — 1905-öt írtak — s az ilyen ünnepeken a város polgársága kiszakadt a bácskai ná-bobok szívesen utánozott világából, kultúrát keresett. Ez a polgárság hetekig ünnepelte az országos nevű karnagyot. Néhány hónappal később, 1906. elején újból meghívta és többé vissza sem engedte.

Tizenöt évig maradt a városi zeneiskola élén és haláláig vezette a sza-badkai nagytemplom egyházi zenekarát és énekkarát. A városi zeneiskolát olyan komoly színvonalra emelte, hogy a pesti és bécsi zeneakadémián is szí-vesen fogadták növendékeit. Őt magát többször meghívták tanárnak a buda-pesti zeneakadémiára. Egy alkalommal el is ment néhány hónapra. De vissza-tért. Nem a cím és rang vonzotta. Tudta, érezte, hogy itt sokkal nagyobb szükség van rá, s szervező erejének, nevelésének sokkal tágabb tere nyílik, mint a zenei élet központjában a zeneakadémián.

Hogy mi csábította őt Miskolcra, ahol már kialakult munkaköre volt, ezt sohasem tudta pontosan meghatározni. Elődje, Gaál Ferenc nagynevű ze-nes volt, de az utolsó években az itál teljesen hatalmába kerítette és a ze-neiskola és a városi zenekar hanyatlóban volt. Lányi Ernő tudta, látta, hogy eléggé zilált viszonyok közé csöppen. De talán éppen ez vonzotta. Tette-reje, szervező képessége, alkotókészsége új terephez jutott. A hanyatló zenei életbe belopakodott az a mézesszirupos álnemzeti érzésekből keletkezett magyar ze-nélés, amelyet gyűlölt. És látta az egyébként is visszás állapotokat, hogy a százezer város tulajdonképpen csak roppant nagy falu, belső é. telmiséggel, zsíros parasztokkal, fejlődő kispolgársággal, erősödő munkástömegekkel és a budárvilág nincstelen szellérnépének végtelen seregével.

Lányi Ernő nemcsak nem riadt vissza ettől az állapottól, hanem talán éppen ez vonzotta. Felrissülést vitt az értelmiségbe s mialatt Zombor, Becs-kerek, a „délvidék“ két nagy városa a megyei élet csökevényeit nyögte, Új-vidék pedig a szerbség kultúrközpontjának szerepét töltötte be, Szabadka egy-szerre komoly fejlődésnek indult és ebben Lányi Ernőnek döntő szerepe volt. Az értelmiség szembe mert szállni a zsírba, porba, kényelembe fúló közöm-bőséggel, a munkásság felfejlődött, a közbeeső kispolgári réteg átlagos kultúr-színvonala jelentősen emelkedett. Ez a fejlődés pedig erős hatással volt egész Vajdaság életére. Szinte mondhatnók, akkor indult meg az a kulturális fej-lődési folyamat Vajdaságban, amely megközelíti ennek a vidéknek a gazdasági színvonalát.

Addig a nép zenei igényeit a cigányzenekarokon kívül katonazenekarok térzenéi elégítették ki. Kielégítették, mert ezek az igények nem voltak ma-gasabbrendűek. De Lányi Ernő teljesen átszervezte a zeneiskolát, hozzáfér-hetővé tette a szélesebb rétegek számára. A tehetségeseknek tandíjmentességet szerzett, a zenedébe új, fiatal, tehetséges tanulókat hozott. A városi zenekart is átszervezte és a zenészeket arra ösztönözte, hogy ne csak a kötelező próbákra járjanak és sörözzenek, hanem tanítsanak is. Így egyszerre majdnem har-mincra emelkedett a zenei oktatók száma a városban, többszázra a növen-dékeké és egy évtized alatt eljutott odáig, hogy magában a városban alig volt család, ahol valamilyen hangszeren ne játszottak volna.

Az oktatás központja persze a zenede maradt. A magánoktatók nem adhattak bizonyítványt, hogy a tehetségesebb növendékek tovább tanulhassanak. A zenede bizonyítványa pedig jó ajánlólevél volt a felsőbb zenei intézményekbe. De itt, a zenedében, Lányi Ernő új módszert honosított meg. Nemcsak kötelezővé tették az oktatási órák rendszeres látogatását, nemcsak a mulasztást üldözte az iskolák szokott szigorával, hanem az elméleti oktatást is bevezette. Már a tanárok is bizonyos elméleti oktatást nyújtottak a növendékeknek, Lányi Ernő pedig hetenként összegyűjtötte az iskola valamennyi növendékét — ha jól emlékszem, minden szerdán — és rövid, tréfálkozó hangú elméleti ismertetés után kihallgatta a növendékeket. Így mindegyiket névszerint, közvetlenül ismerte. Személyesen ellenőrizte valamennyi fejlődését. Utána kis énekeket rögtönzött a táblára és a növendékek ezeket mindjárt két-három szólamban leénekeltek. Minden hibára azonnal lecsapott. Néha kíméletlen szigorral, de mindenkor szeretettel, s ha nagyon szigorú volt, utána megenyhült, tréfálkozott. Nem hiszem, hogy valaha is maradt tövis valamelyik növendék szívében.

Megteremtette a filharmonikus társaságot is. Törzse a városi zenekar volt, ezt dilettánsokkal egészítette ki. Mint vidéki zenekarokban, általában mindenütt, Lányi Ernőnek is a legnagyobb nehézségekkel kellett megbirkóznia, különösen a rézfúvósok nevelésében. A katonazenekarok fúvósai többnyire használhatatlanok, annyira megszokják a színezés nélküli, többnyire egyenlő erejű fúvást, hogy hangárményalásokra képtelenek. Lányi Ernő maga nevelt magának fúvósokat, többnyire tehetséges fiatal cigányzenészekből. Hónapokig kínlódtott velük, évekig nevelte őket. Azután a legtöbb fővárosi zenekarokba került, hiszen ott is hiány volt jó fúvósokban.

A filharmonikus zenekar rövid idő alatt országos hírnevű zenei intézménnyé fejlődött, vendégművészeket is hívhatott, élményszerű nagy zenei estéket rendezhetett. Hogy egy-egy hangverseny ilyen magas színvonalú élményének kiváltása mibe került, azt csak azok tudják, akik még emlékeznek a próbákon eltört töméntelen karnagyi pálcára. Magam apró gyerekként, akit nem volt otthon kire hagyni, kerültem el ezekre a próbákra; a zeneiskola még a gőzfürdő utcájában volt, rosszul világított nagyteremben folytak a próbák és mert a legszívesebben az üstdobok árnyékában lebzseltem, a dobok dübörgésétől jóformán csak azokra a mulatságokra emlékezem, amikor a leghevesebb dübörgések idején eltört a karmesteri pálcá.

Szabadkai működesének tizedik évfordulóján díszhangverseny volt. A zenekar nevében új karmesteri pálcát nyújtottak át neki.

— Törhetetlen karmesteri pálcá — mondta az ünnepi szónok. De Lányi Ernő még az ünnepségen megcáfolta. Hogy meghatottságát leplezze, hevesebben kopogott a készülődő zenekarnak. Olyan hevesen, hogy a hangversenyt törött pálcával kellett végigvezényelnie.

5.

Mire hozzánk érkezett, már túl volt az alkotás első, lázasabb korszakán. Lehiggadt, lecsillapult. Kialakult, határozott formát öltött műveinek irányzata. Élete is rendezettebbre fordult, nem került olyan megalázó helyzetekbe, hogy a kiadó szabta meg, mit írjon. A dallamok változatlan gazdagsággal buzogtak, de a forma és tartalom megválogatásában szigorúbb, mértéktartóbb volt. A népzenehez nem jutott el soha, de a népköltészet egy-egy szép versét a maga művészi ihlettségével szívesen öntötte dalba. Jellegetesen magyar hangulatú, de magas művészi színvonalú műdalokkal gazdagította az ezen a téren eléggé szegényes magyar zenét. A sors csúfolódása, hogy éppen azok a dalai (Minek a szöke énnékem, s a Tavasz elmúlt kezdetű Kossuth-dal) váltak legnépszerűbbekké, amelyekben engedett a színvonalból.

Zongoraművei rövidlélekzetű alkotások, a karének volt az igazi eleme. De a dalaiban nemcsak egy új műfaj született meg. Harcos kiállás is volt ezekben, kiállás a fiatalok mellett. Az elsők között zenésítette meg Kosztolányi Dezső és később Ady Endre verseit akkor, amikor még a hivatalos magyar irodalmi körök vad hadakozással vitatták, hogy versek-e egyáltalán Ady versei. Igaz, a fiatalokkal szoros kapcsolatai voltak. Két fia és Sarolta lánya is költő volt, abba a gárdába tartozott, amely az első perctől kezdve a Nyugat köré állt. De a tekintélyes, neves zeneszerzőtől merészség volt nyíltan a tá-

madották, szinte üldözöttek mellé állni. Gyóni-verseket megzenésíteni akkor, amikor a tragikus sorsú költő még csak ismeretlen vidéki újságíró volt; Ady-verseket dalba önteni, amikor a harc a leghevesebben folyt. De Lányi Ernő állta és vállalta a harcot, bátorította a környezetéből induló Kosztolányi Dezsőt, Csáth (Brenner) Gézát, Jász (Brenner) Dezsőt, a szabadliceumba, ahogyan az akkori igen magas színvonalú népegyetemet nevezték, egy évtizeden át előszeretettel hívatta meg éppen az új nemzedék legharcosabb nagyjait.

S amikor elkövetkezett a háborús korszak, alkotásának utolsó szakasza, volt bátorsága nemcsak arra, hogy ne uszítson, hanem arra is, hogy pacifista versek dalbaköltésével hirdesse az első világháború igazságtalanságát, hogy harcot hirdessen, szinte uszítson az igazságtalan vérontás ellen. Ez a korszaka alkotásokban nem olyan gazdag, mint az előző volt, de szépségeiben, ta-
lomban talán még értékesebb. De dalainak, karénekeinek egy része ebben az időben meg sem jelenhetett és lehet, hogy halála után sok el is kallódott.

Élete alkonyán félretolták. Akadtak, akik nem tudták megbocsátani neki, hogy magyar, noha maga nagy érdeklődéssel figyelte, tanulmányozta a szláv zenét és szeretettel foglalkozott ebben az időben a szláv karénekekkel, Korán, idő előtt nyugdíjba küldték, de a tétlenség elviselhetetlen volt számára. Tanított, tehetséges növendékeket gyűjtött maga köré. És segített megszervezni a munkásdalárdát. Gyermekei balra kanyarodtak; mind a négy hánvatott sorsra jutott emiatt. Ő nem tudta követni őket ezen az úton s a munkásdalárdát is csak akkor vállalta el, amikor már kárhoztatták emiatt. De talán dac volt ebben is és csendes, művészi kiállítás.

Meghalt ott, ahova életének utolsó szakaszán került, ahova szívvel-lélekkel fűződött. Zenére nevelt egy várost, egy egész vidéket. Megindított egy folvmatot, amely nem állt meg, amikor őt utolsó útjára kísérték, hanem továbbfejlődött, továbbélődött.

Megállítani nem lehet az eliramló életet. Lányi Ernőt elfeledték, műveiből sok el is kallódott, ritkán hallani őket. De most, majdnem harminc évvel halála után, ha számot kell adnunk arról, hogy hagyatékával hogyan gazdálkodtunk, nem tudom, eljutottunk-e fejlődésünkben oda, ahova az ő lendületével el kellett volna jutnunk. Bűntudattal és bűnbánattal kell bevallanunk, hogy sok mulasztás terhel bennünket.

Mert nélküle életünk sokkal szegényesebb, sokkal tartalmatlanabb lett volna. Nemcsak művei, de lendülete is felítatódtak életünkbe. Továbbvitt bennünket anélkül, hogy emlékeznénk rá, aki ezt elindította. S ha ma visszaemlékezünk rá, érdemes volna műveihez, ennek a lendületnek a forrásaihoz is visszatérnünk. Beleillene mánkba és holnapunkba is.

SULHÓF JÓZSEF